

hogy elősegítsék a London és New York, Boston, Dallas, valamint Miami közötti útvonalakra való belépést, illetve terjeszkedést.

Egyszerre két **bizottsági eljárás** is indult az IBM ellen az EUMSZ. 102. cikkének (korábban EK Sz. 82. cikk) feltételezett megsértése miatt. Mindkét erőfőlényes eljárás a cég nagyteljesítményű számítógépek piacán tanúsított magatartását érinti. Az egyik eljárás a T3 és Turbo Hercules emulátorprogram-értékesítő vállalkozások panaszára indult, és azt vizsgálja, hogy az IBM valóban

árúkapcsolást alkalmazott-e a nagyteljesítményű számítógépek és azok operációs rendszere tekintetében. (Az emulátorprogramok lehetővé teszik, hogy a felhasználók kritikus programokat nem IBM hardware-en futtassanak.) A másik ügy, amelyet a Bizottság hivatalból indított, azzal foglalkozik, hogy az IBM vajon kizáró magatartást tanúsított-e versenytársaival szemben a nagyteljesítményű számítógépek karbantartásának piacán (például a kizárólag az IBM-től beszerezhető alkatrészek hozzáféréseinek korlátozásával, késleltetésével).

A **Bíróság** ítéletével (C-441/07 P. sz. ügy) hatályon kívül helyezte a Törvényszék korábbi ítéletét (T-170/06. sz. ügy) és így megerősítette a bizottsági döntést, mely kötelezővé tette a De Beers által ajánlott kötelezettségvállalást, mely szerint felhagy minden, az Alrosától történő nyersgyémántvásárlással. Az ügy kimenetele meghatározó befolyást gyakorolhat a kötelezettségvállalások jövőbeni alkalmazására az unióban (az üggyel kapcsolatban lásd *Az arányosság elvének érvényesülése a kötelezettségvállaláskor* című korábbi cikkünket, Versenytükrő 2007. 3. szám, 27. o.).

Ismét egy első – az Európai Bizottság első „hibrid ügye”

Az Európai Bizottság 2010 júliusában döntést hozott az első „hibrid ügyében”, melyben mind vitarendezési eljárásra (settlement procedure), mind hagyományos ügymenetre sor került. A Bizottság az ügyben 175 millió eurós bírságot szabott ki a kartellben résztvevő állatitakarmány-foszfát gyártókra¹. Egy kivételével az összes érintett cég „megállapodott” a Bizottsággal a vitarendezési eljárás keretében, így az azokra kiszabott bírságot 10%-al csökkentették.

2010. májusi határozata után másodszor alkalmazta a Bizottság a vitarendezési eljárást (az eljárással és az első határozattal kapcsolatban lásd a Versenytükrő 2010. január–júniusi számának 40. oldalát). Ezúttal azonban nem „tisztá” vitarendezésről volt szó, mivel két határozat került elfogadásra egyazon ügyben: egy „egyszerűsített”, melynek címzettjei a vitarendezés keretében elismerték a jogsértést és egy „hagyományos”, azon vállalkozás tekintetében, mely nem kívánt részt venni a vitarendezési eljárásban. A vita-

rendezési határozat címzettjei egységesen 10%-os bírságelengedésben részesültek. Összesen 13 vállalkozás volt érintett az eljárásban.

A Bizottság 2003-ban szerzett tudomást a takarmányfoszfát-kartellről a Kemira által benyújtott engedékenységi kérelemből. Az állati takarmányfoszfátok olyan vegyületek, melyek állati (pl. szarvasmarha, sertés, szárnyas, halak, háziállatok) eledelek gyártásához használnak. A piacfelosztó- és árrögítőkartell az EU ill. az Európai Gazdasági Térség (EGT) nagy részét lefedte. A jogsértés több mint három évtizeden át tartott (1969–2004). A magatartás keretében a vállalkozások megállapodtak piaci részesedéseikben, a takarmányfoszfátok eladási kvótáiban és felosztották a vevőket egymás között. Emellett, amennyiben szükségesnek mutatkozott, árakat és értékesítési feltételeket egyeztettek. Mindezen magatartásuk az Európai Unió működéséről szóló szer-

ződés (EUMSZ.) 101. cikkének súlyos megsértését jelentik.

A kartell fennállásának rendkívüli hossza miatt néhány vállalkozás esetében a bírság meghaladta volna a jogszabályban rögzített maximumot (az – jelen esetben 2009-es – előző üzleti év forgalmának 10%-a), ezért ezen esetekben a bírságösszeget a határértékre csökkentték.

Két vállalkozás fizetéseképtelenségre hivatkozott a 2006-os uniós bírságközlemény 35. pontja² alapján. A Bizottság végül az egyik vállalkozás kérelmét elfogadta, és bírságát 70%-kal csökkentette.

JEGYZETEK

¹ Az állati takarmányfoszfátok olyan vegyületek, melyek állati (pl. szarvasmarha, sertés, szárnyas, halak, háziállatok) eledelek gyártásához használnak.

² „Különleges körülmények fennállása esetén a Bizottság, kérelemre, figyelembe veheti a vállalkozás adott szociális és közgazdasági környezetben fennálló fizetési képességének hiányát. Ezen a címen a Bizottság nem csökkenti a bírságot csupán a vállalkozás kedvezőtlen vagy veszteséges pénzügyi helyzetének megállapítása miatt. A bírság csak abban az esetben csökkenthető, ha objektív bizonyíték szolgál arra, hogy a bírság kiszabása – a jelen Iránymutatásban meghatározott feltételek mellett – visszavonhatatlanul veszélybe sodorná a vállalkozás gazdasági életképességét, és aktív eszközeit értéküktől megfosztaná.”

Új uniós versenyszabályok a gépjárműpiac szereplőiről*

Az Európai Bizottság 2010. május 27-én közzétette a gépjárműágazatot érintő új csoportmentességi rendeletét és a hozzá tartozó iránymutatást. Az új szabályok a verseny fokozását célozzák a gépjárműjavítás és -karbantartás piacán azáltal, hogy elősegítik a javításokhoz szükséges technikai információkhoz való hozzáférést és megkönnyítik az alternatív pótalkatrészek felhasználását. Emellett lehetővé teszik a Bizottságnak, hogy az fellépjen a gépjárműgyártók garanciával (jótállással) kapcsolatos visszaélései ellen, mivel gyakran előfordul, hogy a gyártók csak a hivatalos szervizekben való javíttatást fogadják el. A túlzott mértékben korlátozó szabályok megszüntetésével az új autók forgalmazásával kapcsolatos költségek csökkenése is várható.

Az új szabályok értelmében bevezetésre kerül a 30%-os piaci részesedési küszöb, amely felett a gépjárműgyártók és hivatalos márkaszervizek, illetve alkatrészellátók megállapodásai nem esnek a csoportmentesség alá, vagyis nem mentesülnek automatikusan a versenyszabályok hatá-

lya alól. Ez azért lényeges, mert az eladás utáni szolgáltatások piacán (javítás, karbantartás stb.) a hivatalos szervizek és az alkatrészellátók piaci részesedése jellemzően jóval 30% felett van. Az új szabályoknak köszönhetően a Bizottság eljárhat olyan esetekben, amikor a független szervizektől megtagadják a szükséges technikai információk átadását. Így a márkaszervizek és a független szervizek közötti verseny erősödni fog.

A Bizottság gépjárműágazatra vonatkozó egyik versenypolitikai célkitűzése, hogy megvédje a pótalkatrészgyártók hozzáférést a gépjármű-értékesítés utópiacához, biztosítva ezzel a versengő pótalkatrészmarkák folyamatos elérhetőségét mind a független és a szerződéses javítóműhelyek, mind pedig az alkatrész-nagykereskedők számára. Az ilyen alkatrészekhez való hozzáférés figyelemreméltó előnyökkel jár a fogyasztók számára, különös tekintettel arra, hogy gyakran nagy különbség van a gyártó által értékesített vagy viszonteladott és az alternatív alkatrészek ára között. A gépjármű gyártójának védjegyét viselő alkatrészek alternatívái az eredeti berendezésszállítók által gyártott és forgalmazott eredeti alkatrészek, míg más, az eredeti alkatrészszel azonos minőségű alkatrészeket pedig – azonos minőségű – alkatrészeket gyártók állítják elő.

Mivel az alkatrészek a javítási költségek jelentős részét képezik, az új szabályok erősítik a szervizek hozzáférési lehetőségét az alternatív pótalkatrészekhez. Az autógyártók a jövőben nem tehetik az autókhoz kapcsolódó garanciát függővé attól, hogy a garanciaidő alatt végzett, nem garanciális körbe tartozó, például olajcserét és egyéb karbantartási és javítási munkákat hivatalos márkaszervizek végezték-e. Ez nem érinti a gépjárműgyártók azon jogát, hogy a garanciális körben elvégzendő – és így a gyártó által térített – javítások elvégzésére hivatalos márkaszervizek igénybevételét követeljék meg. Mind ezen szabályok jelentősége abban rejlik a fogyasztók számára, hogy a gépjárműtar-

tás (vásárlás, használat és fenntartás) költségeinek a becslések szerint mintegy 40%-át a karbantartási és javítási munkák teszik ki.

Az új autókkal kapcsolatban lefolytatott bizottsági elemzés szerint az autóértékesítés piacán éles a verseny, ugyanakkor a fennálló szabályok túlzottan bonyolultak és korlátozók. Ennek következményeképpen növekednek a forgalmazási költségek, amelyek átlagosan akár az új autók árának 30%-áig terjedhetnek. Éppen ezért a Bizottság egyszerűsíti a szabályokat, és – az átmenethez szükséges 3 éves időszak biztosításával – a gépjárműkereskedelemre is a többi iparágra érvényes általános szabályok lesznek érvényesek. A jelenlegi kereskedési modell a jövőben is mentesülni fog a legtöbb esetben, egyes nem hatékony vagy kontraproduktív sektorspecifikus rendelkezések nem lesznek alkalmazandók a jövőben. Az új rendszer több rugalmasságot biztosít a több márkát forgalmazó és a kizárólag egy márkát forgalmazó kereskedőkből álló egyes értékesítési hálózat szervezését illetően. Az új rendelet ezért az új gépjárművek forgalmazását illetően egy átmeneti időszakban – 2013. május 31-ig – hatályban tartja a vonatkozó korábbi (1400/2002/EK) csoportmentességi rendeletet, 2013. június 1-jétől viszont – a közelmúltban szintén felülvizsgált – vertikális megállapodásokra vonatkozó általános csoportmentességi rendelet (330/2010/EU) lesz alkalmazandó az új gépjárművek forgalmazására is, a többi iparághoz hasonlóan. Az új rendelkezések tehát különbséget tesznek egyrészt az új gépjárművek vásárlására, értékesítésére és viszonteladására, másrészt a gépjármű-utópiacra (gépjármű-pótalkatrészek vásárlása, -értékesítése és -viszonteladása, illetve gépjárművekkel kapcsolatos javítási és karbantartási szolgáltatások) vonatkozó vertikális megállapodások között. Az utóbbiak vonatkozásában az új szabályozás 2010. június 1-jén lép hatályba. Az új csoportmentességi rendelet 2023. május 31-ig hatályos.

* A Bizottság 461/2010/EU rendelete (2010. május 27.) az Európai Unió működéséről szóló szerződés 101. cikke (3) bekezdésének a gépjárműágazat-beli vertikális megállapodások és összehangolt magatartások csoportjaira történő alkalmazásáról (HLL129., 2010. 5. 28., 52. o.)
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2010:129:0052:0057:HU:PDF>

Iránymutató uniós bírósági ítélet a „védett iratok”-ra

2010. szeptember 14-én az Európai Bíróság (Bíróság) ítéletet hozott az Akzo Nobel és Akcros kontra Európai Bizottság ügyben. Az ítélet szerint a versenyjog területét illetően az iratok védettsége nem terjed ki az egyes vállalkozásoknál alkalmazott jogászokkal, jogtanácsosokkal folytatott belső kommunikációra.

Az iratok védettsége, az úgynevezett legal professional privilege (LPP) a magyar szaknyelvben is bevett kifejezés, röviden az ügyfél és az ügyvédje közötti, az ügyfél védekezéséhez való jogának gyakorlása kapcsán létrejövő kommunikáció és az ehhez kapcsolódó iratok védelmét, lefoglalás alóli mentességét jelenti.

Az ügy előzménye, hogy 2003 februárjában az Európai Bizottság (Bizottság), az Egyesült Királyság versenyhatóságának (*Office of Fair Trading* – OFT) segítségével előzetes értesítés nélküli helyszíni vizsgálatokat (úgynevezett hajnali rajtaütéseket) végzett az Akzónál és annak leányvállalatánál, az Akcrosnál az Egyesült Királyságban, feltételezett versenykorlátozó magatartások bizonyítékai után kutatva. A rajtaütés folyamán a lefoglalt bizonyítékok vizsgálatának egy része kapcsán vita alakult ki, különösen két e-mail másolatát illetően, mely levelezések az Akzo Nobel versenyjogi koordinátora és az ügyvezető igazgató, valamint a Holland Ügyvédi Kamara egyik ügyvédje és az Akzo Nobel jogi részlegének egyik – a cég által foglalkoztatott – tagja (úgynevezett in-house lawyer) között folyt. Ezen dokumentumok vizsgálata után a Bizottság arra az álláspontra helyezkedett, hogy azok nem esnek az LPP alá. A Bizottság 2003. május 8-ai határozatában elutasította a két érintett vállalkozás azon kérését, melynek értelmében a szóban forgó dokumentumokat az LPP általi védelemben kellene részesíteni.

kat az LPP általi védelemben kellene részesíteni.

Az Akzo Nobel és az Akcros megtámadta a Bizottság mindkét említett határozatát a törvényszék (korábban elsőfokú bíróság) előtt, amely azonban 2007. szeptember 17-ei ítéletében elutasította a kereseteket³. Az ítéletet azonban a két vállalkozás megfellebbezte a Bíróság előtt. Az Akzo Nobel és az Akcros fellebbezésük alátámasztására lényegében azt hozták fel, hogy a törvényszék ítéletében tévedett, amikor visszautasította, hogy a cégek jogtanácsosukkal folytatott elektronikus levelezését az LPP általi védelemben részesítse.

A Bíróság korábban, az AM & S Europe kontra Európai Közösségek Bizottsága ügyben⁴ már kifejtette az LPP terjedelmére vonatkozó nézetét. Eszerint két feltételnek kell eleget tenni ebben a tekintetben. Egyrészt az ügyvéddel folytatott információcserének az ügyfél védekezési jogához kell kapcsolódnia, másrészt az információcserének független ügyvédtől kell erednie, vagyis olyan jogásztól, aki nem áll alkalmazotti viszonyban az ügyféllel.

A második feltétel tekintetében a Bíróság az ítéletében kifejtette, hogy az a követelmény, miszerint az ügyvédnek függetlennek kell lennie, az ügyvéd igazságszolgáltatásban betöltött együttműködő szerepére vonatkozó koncepción alapul, amely szerint az ügyvédnek az ügyfél számára – teljes függetlenségben és a megbízó érdekeinek lehető legteljesebb szem előtt tartásával – olyan jogi segítséget kell nyújtania, amelyre annak szüksége van. Ebből következik, hogy a függetlenség követelménye az ügyvéd és ügyfele közötti mindennemű munkajogi jogviszony hiányát jelenti, ezért az LPP nem terjed ki a vállalat és a jogtanácsosok közötti információcserére.

A Bíróság szerint egy jogtanácsos a kamarában vagy jogászi társaságban fennálló tagsága ellenére, valamint szakmai etikai kötelezettségeknél való alávétettsége dacára nem élvez olyan fokú függetlenséget a munkáltatójától, mint amelyet

egy külső jogi irodában dolgozó ügyvéd az ügyfelével szemben. A jelen ügyben érvényesülő szakmai etikai kötelezettségek ellenére egy jogtanácsos nem kezelhető egy külső ügyvéddel megegyezően (akármilyen garanciákat élvez is hivatása gyakorlása során), mivel a munkavállalónak megfelelő státusban van, amely természetéből fakadóan nem teszi lehetővé számára, hogy eltekintsen a munkáltatója által követett üzleti stratégiától, így befolyásolva azon képességét, hogy szakmai függetlenségét gyakorolja. Továbbá egy jogtanácsos más feladatok elvégzésére is kötelezve lehet, nevesül, mint jelen esetben, a versenyjogi koordinátor feladatkörre volt, amely hatást gyakorolhat a vállalkozás üzletpolitikájára. Ezek a funkciók éppen hogy megerősítik a jogász és a munkáltatója közötti szoros kapcsolatot.

Ilyen körülmények között a Bíróság úgy találta, hogy a jogtanácsos munkáltatójával szemben fennálló gazdasági függése és szoros kapcsolata eredményeképpen nem élvez olyan szakmai függetlenséget, mint amelyet egy külső ügyvéd. Ebből következően a törvényszék nem vétett jogi hibát az LPP – AM&S Europe kontra Bizottság ítéletben lefektetett – második feltételnek megítélésében.

Továbbá a Bíróság szerint ez az értelmezés nem sérti az egyenlő bánásmód elvét, amennyiben a jogtanácsos alapvetően eltérő helyzetben van a külső ügyvédekhez képest.

Ezenfelül, a Bíróság reagálva az Akzo Nobel és az Akcros által a nemzeti jogok időközbeni fejlődésével kapcsolatban felhozott érvre, úgy ítéli meg, hogy nincs túlsúlyban a tagállamok jogában az a megközelítés, amely az LPP alapján védelemben részesíti a vállalat vagy vállalkozáscsoport és a jogtanácsos közötti levelezést. Ennek megfelelően a Bíróság szerint a tagállamok jelenlegi jogi felfogása nem indokolja az esetjoggal való szembefordulást, vagyis hogy a jogtanácsosok a jövőben részesüljenek az LPP kedvezményében. Ehhez hasonlóan, az Európai Unió jogrendszerének fejlődése és a ver-

senyjogi eljárási szabályok⁵ módosítása sem indokolja az AM&S Europe kontra Bizottság ítéletben lefektetett esetjog megváltoztatását.

Az Akzo Nobel és az Ackros azzal is érvelt, hogy a törvényszék értelmezése csökkenti a vállalkozások védekezési jogának szintjét. Azonban a Bíróság kifejtette, hogy bármely egyének, aki ügyvédet vesz igénybe, el kell fogadnia az ügyvédi szakma gyakorlására vonatkozó korlátozásokat és feltételeket. Az LPP-re vonatkozó szabályok részét képezik ezen korlátozásoknak és feltételeknek.

Végül az Akzo Nobel és Ackros arra hivatkozott, hogy a jogbiztonság elvének sérelmét jelenti, hogy az uniós és a tagállami szabályozás nem teljesen fedi egymást. A Bíróság megítélése szerint a jogbiztonság elve az LPP-vel kapcsolatban nem igényli azonos követelmények alkalmazását. Ugyanis azoknak a vállalkozásoknak, amelyek helyiségeiben versenyjogi vizsgálat keretében rajtaütést tartanak, módjukban áll megállapítani jogait és kötelezettségeiket az illetékes hatóságokkal szemben, és e vállalkozások képesek meghatározni az alkalmazandó

jogot például az ilyen vizsgálat során lefoglalható okiratok kezelése, és azon kérdés tekintetében is, hogy jogosan hivatkozhatnak-e a jogtanácsossal folytatott konzultáció bizalmas jellegének védelmére, vagy sem. A vállalkozások tehát megfelelően tájékozódhatnak a hatóságok jogköréről és a dokumentumok lefoglalására vonatkozó konkrét hatásköréről. Következésképpen az a tény, miszerint egy bizottsági vizsgálatban az LPP a külső ügyvédekkel való információcserére korlátozott, nem ássa alá a jogbiztonság elvét.

Röviden a szerb versenyhatóságról

Szerbia 2009. december 22-én hivatalosan is benyújtotta csatlakozási kérelmét az Európai Unióhoz, így potenciális tagjelölt orszaggá lépett elő. E státusából adódóan is létfontosságú az ország számára az Európai Unió joggyakorlat átvétele, ami természetesen a versenyjog területén is jelentős erőfeszítéseket igényel a volt jugoszláv tagköztársaságtól.

A szerb versenyvédelem hosszú fejlődési folyamatra tekint vissza, hiszen Szerbia gazdasági rendszerét a XX. század második felében – Magyarország gazdasági rendszeréhez hasonlóan – főképp tervgazdaság jellemezte, így a hatékony versenyvédelem első csirái csak a fokozatos politikai függetlenedés eredményeképpen, az 1990-es évek során jelentek meg déli szomszédunknál. Bár a hatóság munkájának igazán a 2005-ös versenytörvényük¹ adott lendületet, nem ez volt az első szabályozási kísérlet a versenyjog területéről. A korábbi szerb versenytörvény (*Antimonopoly Law*) 1996 és 2005 között volt hatályban. A versenyszabályozás kezdeti nehézségeire utal, hogy ezt a korai versenytörvényt egészen 1999-ig, a Monopóliumellenes Bizottság (*Antimo-*

nopoly Commission) létrehozásáig nem alkalmazták. A Monopóliumellenes Bizottság a korábbi Jugoszláv Szövetségi Köztársaság Belkereskedelmi Minisztériumában működő kollektív közigazgatási szerv volt, mely elnökből és hat tagból állt, akiket a Kormány nevezett ki. Bár a Monopóliumellenes Bizottság tevékenysége 2003-ban megszűnt, a korábban a Bizottság égisze alatt működő, úgynevezett Szakmai Szolgálat a Kereskedelmi, Turisztikai és Szolgáltatási Minisztérium felügyelete alatt folytatta tevékenységét immár Monopóliumellenes Részlegként (*Antimonopoly Department*). E részleg munkáját a már említett 2005-ös szerb versenytörvény szabályozta, amely 2006. szeptember 23-án lépett hatályba, egyértelműen teret nyitva a szerb versenypolitika és versenyjog dinamikus fejlődésének. A jelenlegi versenyhatóságot (Versenyvédelmi Bizottság – *Commission for Protection of Competition*)² a Versenyvédelmi Bizottság Tanácsa Elnökének és Elnökhelyettesének a megválasztásával alapították 2006 áprilisában. A hatóság tevékenységét egészen 2009. július 14-ig a korszakalkotó jelentőségű 2005-ös versenytörvény alapján végezte, mikor azonban – jelentős újításokat bevezetve – megszületett a hatályos versenytörvény (*Law on Protection of Competition*)³. A 2009. november 1-jén hatályba lépő új versenytörvény elsősorban az európai uniós szabályokkal való harmonizációs tö-

rekvések eredményeképpen született meg. E törekvéseknek megfelelően bevezetésre került a szerb versenyszabályozásba a *de minimis* szabály, illetve az erőfölény, közös erőfölény fogalma is, valamint az egyéni mentesülés lehetősége a versenykorlátozó megállapodások esetében (8 éves időtartamig).

A belgrádi székhelyű szerb versenyhatóság autonóm, jogi személyiséggel rendelkező hatóság, mely tevékenységét a versenytörvénynek és más jogszabályoknak alárendelten végzi. Így a szerb versenyjogi szabályozás szempontjából meghatározó jelentőséggel bírnak a hatályos versenytörvény mellett: a Szerb Köztársaság Alkotmánya⁴, Ideiglenes Kereskedelmi Megállapodás az Európai Unióval⁵, illetve a Szerb Büntető Törvénykönyv.⁶ Mivel olyan autonóm, jogi személyiséggel rendelkező szervről van szó, aminek főbb tisztségviselőit a szerb parlament nevezi ki, a hatóság tevékenységéről a parlamentnek köteles évente beszámolni. A legutóbbi – 2009-re vonatkozó – éves beszámolót a hatóság 2010. március 8-án tette közzé. S bár beszámolási kötelezettséggel a parlament felé tartozik, költségvetési tervét mégis a Szerb Köztársaság Kormánya hagyja jóvá.⁷

A hatályos versenytörvény 22. §-a határozza meg a Bizottság főbb testületeit, a Bizottság Tanácsát és az elnököt. A Tanács négy tagból és a Bizottság elnökéből áll, akiket a szerb parlament választ meg kü-